

satie te benoemen die in die functie als voorzitter van de Staatsmobilisatieraad zou optreden. Regeringscommissaris werd de gepensioneerde luitenant-generaal van het Knil T. Bakker – een opperofficier die, mede omdat hij geruime tijd lang in Atjeh als kapitein met het burgerlijk bestuur belast was geweest, ervaren was op bestuursgebied. ‘Het is’, schreef later de kapitein ter zee b.d. Vromans, die als hoofd van de materieel-afdeling van het departement van marine aan de zittingen van de Staatsmobilisatieraad had deelgenomen, ‘zelden nodig geweest, langdurige besprekingen met hem te houden. Dit was kenmerkend voor dit soort efficiënte leiders. Hij leidde de vergaderingen krachtig – wat wèl nodig was’¹ – nodig, omdat sommige directeuren van departementen de neiging hadden te gaan steigeren wanneer de Staatsmobilisatieraad in hùn ressort ging ingrijpen èn omdat zich in de Raad van eind ’39 af een tegenstelling ging aftekenen tussen van Mook, de directeur van Economische Zaken, en admiraal Helfrich; die twee konden in het geheel niet met elkaar overweg, ‘het leek wel eens zo’, aldus Vromans, ‘dat wat de een voorstelde, de ander *a priori* afkeurde.’² Generaal Bakker wist te voorkomen dat dergelijke tegenstellingen uit de hand liepen; van belang was daarbij dat hij het volledige vertrouwen had van van Starckenborgh die uiteraard alle belangrijke beslissingen van de Staatsmobilisatieraad moest goedkeuren. De Raad ressorteerde rechtstreeks onder de gouverneur-generaal.

In het overleg nu binnen de Raad kwamen twee vragen centraal te staan. De eerste was: hoe kunnen wij ons beter voorbereiden op een Japanse aanval? De tweede: wat hebben wij te doen wanneer Indië of een deel daarvan door Japan wordt bezet?

Wij beginnen met de eerste vraag.

De Raad bevorderde dat het Indische bedrijfsleven, voorzover het daarvoor in aanmerking kwam, op de eisen van de oorlogvoering werd ingesteld. Onder de aparte commissies van de Raad waren er die nagingen wat speciale bedrijfstukken voor die oorlogvoering konden doen; daartoe werden, nog vóór mei ’40, voorraden grondstoffen aangeschaft en werd na mei ’40 ter bevordering van de voedselproductie een ordonnantie voorbereid welke het gouvernement het recht gaf, voor te schrijven dat bepaalde woeste gronden ontgonnen en bepaalde gewassen aangeplant zouden worden. De Raad had voorts intensieve bemoeienis met de

¹ A. G. Vromans: ‘De Staatsmobilisatie van Nederlands-Indië’ (1973), p. 124 (IC).

² A. G. Vromans: ‘De ambtsperiode van gouverneur-generaal van Starckenborgh – de Australiërs’ (1966), p. 25 (a.v.)